

MÄTÄJOEN TALIN ALUEEN TALKOOKUNNOSTUKSET JA TAIMENTEN KUTUHAVAINNOT

Helsingin perhokalastajat ry on vuodesta 2009 alkaen kunnostanut Mätäjokea Pitäjänmäen Talissa. Tavoitteena on palauttaa äärimmäisen uhanalainen meritaimen joen kalastoon. Syksyllä 2017 nähtiin ensimmäistä kertaa joessa alkunsa saaneita, merivaelluksen tehneitä, kookkaita taimenia kudulla. Perhokalastajien talkootyö alkaa siis tuottaa hedelmää. Taimenet ovat lisääntyneet Talin alueella jo syksystä 2014 alkaen. Aiempina syksyinä kaikki kutukalat ovat kuitenkin olleet paikallisia ”joki-taimenia”. Paikallisia taimenia oli runsaasti kudulla myös syksyllä 2017.

Virtavesien hoitoyhdistys ry on keväisin laittanut taimenten mätiiä rasioissa Mätäjokeen. Kaikki joen taimenet ovat näistä istutuksista peräisin.

Syksyllä 2016 ja 2017 oli jokialueella jo niin paljon kutevia kaloja, että istutukset voidaan lopettaa. Jokialue pystyy tuottamaan jo riittävästi taimenta täyttämään sille soveltuvat alueet.

Perhokalastajat ovat järjestäneet kerran vuodessa, perinteisesti syyskuun viimeisenä lauantaina kaikille avoimen talkoopäivän. Päivän aikana on levitetty joen virtapaikkoihin karkeaa soraa taimenten kutupaikoiksi. Jokea on kivetty ja lisätty uppopuita monipuolistamaan uomaan ja veden virtausta. Uppopuut ja kivet tarjoavat vesikasveille kiinnittymispintaa, vesihyönteisille laidunta ja kasvaville taimenille suojaisaa elinpiiriä. Taimenen lisäksi tehty työ hyödyttää koko virtavesiluontoa ja jokivarren varren asukkaita.

Jokialueen kunnostusta on tehty **Helsingin kaupungin** kanssa hyvässä yhteistyössä. **Teknos Oy** on tukenut kunnostustoimintaa jo usean vuoden ajan.

Mätäjoki laskee mereen Iso-Huopalahden pohjukassa. Mereltä Mätäjokea kohti uidessaan meritaimenten on kuljettava useiden salmien läpi, joiden ympäristössä on etenkin syksyllä runsaasti verkkoja. Todennäköisesti pääosa meritaimenista joutuu kalastajien saaliiksi jo merellä, viimeistään paluumatkalla jokeen kutemaan.

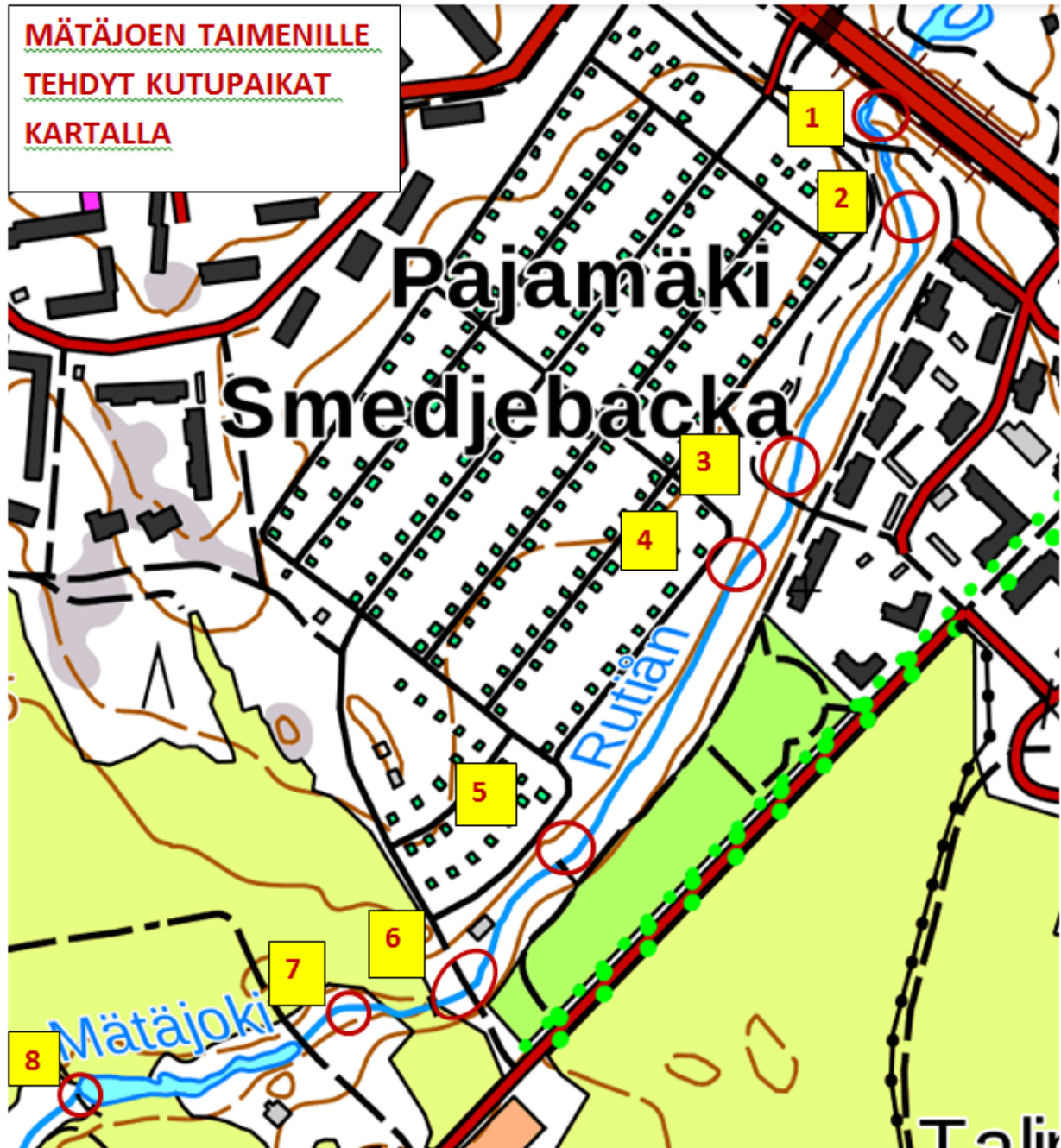
Yllä olevassa kuvassa Mätäjoen luusua Iso-Huopalahdessa. Mereltä kudulle palaavien taimenten on uitava taustalla näkyvän moottorien alittavan tunnelin läpi päästäkseen kaislikon puhkaisevaan, mutkitteluvaan ja kapeaan uomaan.

Mätäjoen edustan merialueella, erityisesti kapeikoissa, salmissa ja salmien ympäristöissä pitäisi rajoittaa verkkokalastusta taimenten kutuvaelluksen aikaan syys-, marraskuussa, jotta äärimmäisen uhanalaiset taimenet pääsisivät edes kerran elämässä jatkamaan sukuaan. Rajoituksia tarvitaan Lauttasaaren, Kuusisaaren ja Lehtisaaren sekä Tarvaspään salmiin ja niiden ympäristöön.

Seuraavilla sivuilla on yksityiskohtaisempi kuvaus Talin alueelle tehdyistä jokiuoman kunnostuksista ja taimenten lisääntymisestä alueella.

TAIMENILLE TEHDYT LISÄÄNTYMISALUEET JA KUTUHAVAINNOT

Taimenille soveltuvia kutupaikkoja on tehty kahdeksaan kohtaan oheisen kartan osoittamiin paikkoihin. Lähes kaikissa havaittiin taimenten kutua lokakuussa 2017, useilla myös aiempina vuosina. Viimeinen havaintokäynti tehtiin lokakuun loppupuolella. Sen jälkeen vesi on ollut niin korkealla, että kutupaikkojen tutkiminen ei ole ollut mahdollista. Hyvin todennäköisesti kutua on tapahtunut myös marraskuussa.

Paikat ja havainnot numerojärjestyksessä ylävirrasta alkaen kohti alavirtaa.

1. Kävelysillasta ylävirtaan kahteen kertaan 2009 ja 2014 soraistettu melko avoin kosken niska.

Ensimmäinen, vuonna 2009 laitettu 16-32 mm sora huuhtoutui kevättulvassa alavirtaan. Nykyinen sora on kooltaan 20 – 50 mm ja on pysynyt melko hyvin paikoillaan.

Syksyllä 2017 taimenet kutivat tällä soraikolla ensimmäistä kertaa. Kutupesiä oli yhteensä kaksi, yksi soraikolla ja toinen tulvan sillan alle siirtämässä sorassa.

2. Lehtoon, melko kovapohjaiseen, pieneen virtapaikkaan v. 2015 tehty soraikko kelpasi paikallisille taimenille heti ensimmäisenä syksynä. Se on ollut taimenten suosiossa myös syksyllä 2016 ja 2017. Silloin kudulla oli ainakin yksi merivaelluksen tehnyt yli 60 cm pitkä taimen ja useita paikallisia.

3. Syyskuun 2017 talkoopäivänä tehtiin taimenille kutupaikka kävelysillan yläpuolelle. Lokakuussa paikalla nähtiin ainakin yksi meritaimen. Lokakuun loppuun mennessä paikalla ei oltu vielä kudettu.

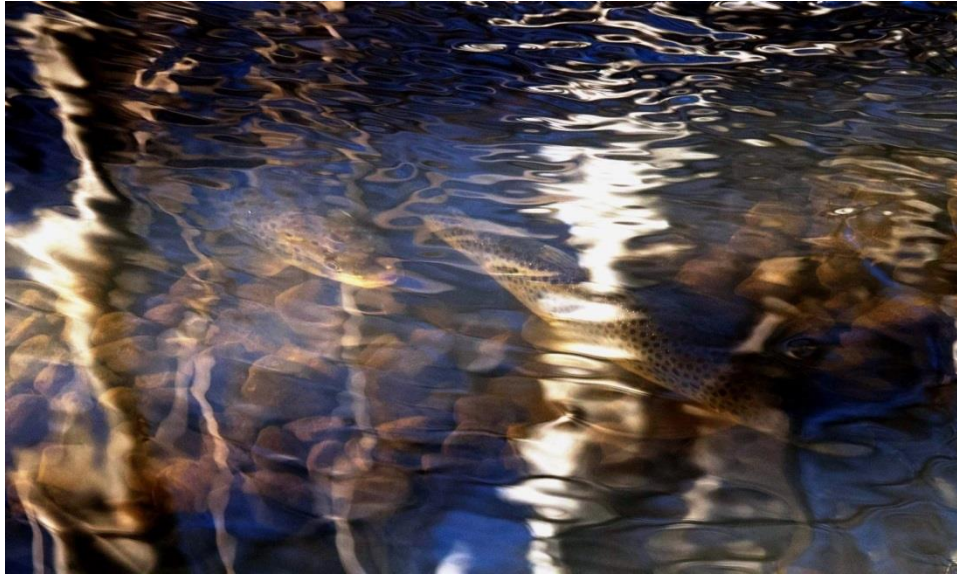

4. Syksyllä 2016 tehtiin kovapohjaiseen virran kaventumaan, osittain puiden varjoon laajahko soraikko. Se ei vielä ensimmäisenä syksynä kelpannut taimenille. Myöskään lokakuussa 2017 siellä ei vielä havaittu kutuun valmistautuvia kaloja.

Kuva: Olli Malmivaara

5. Kävelysillan yläpuolelle, puiden varjostamaan paikkaan 2011 ja 2012 tehty laajahko soraikko on ollut taimenten suosiossa syksystä 2014 lähtien. Vuosina 2015, 2016 ja 2017 soraikolla kuti useita taimenia.

Kuva: Harry Schulman, Taimenia valmistautumassa kutuun

6. Viitisenkymmentä metriä pitkää Saunakoskea on soraistettu vuosina 2010 ja 2012. Alue on Mätäjoen parasta poikastuotantoaluetta. **Taimentiheys oli vuoden 2015 sähkökalastuksessa peräti 80 kpl/100m².** Syksystä 2015 alkaen koskessa on tapahtunut taimenten kutua. Lokakuussa 2017 koskessa oli melko suuri, todennäköisesti meritaimenen tekemä kutupesä ja kosken alaosassa, kävelysillan molemmin puolin neljä pienempää kutupesää.

Copyright PJJ

7. Pienen virtapaikan niskalle syksyllä 2011 tehty soraikko ei moneen vuoteen kelvannut taimenille. Lokakuussa 2017 tilanteeseen oli tullut ilahduttava muutos. Soraikosta löytyi ainakin yksi varma kutupesä.

8. Vuonna 2013 Teknos Oy:n rahoittamana rakennettu 20 metriä pitkä tekokoski, jonka ylimmillä niskapaikoilla on jonkin verran taimenten kutupaikaksi soveltuvaa soraa. Lokakuussa 2017 löytyi toiseksi ylimmästä koskikynnyksestä ensimmäinen taimenen tekemä kutupesä.

Talkootyö Mätäjoen ja uhanalaisen taimenen hyväksi jatkuu.

Lämmin kiitos kaikille työhön osallistuneille ja tukijoille!

**Pekka Lindblad
Helsingin Perhokalastajat ry**